

Minister Edukacji i Nauki

Przemysław Czarnek

DWEW-WWPB.493.86.2023.ARB
Warszawa, 25 kwietnia 2023 r.

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na pismo¹ w sprawie działań na rzecz walki z ubóstwem menstruacyjnym, uprzejmie wyjaśniam.

Edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży ma znaczenie priorytetowe dla Ministra Edukacji i Nauki oraz stanowi obowiązkowy obszar nauczania w szkołach.

Cele kształcenia i treści nauczania są realizowane zgodnie z podstawą programową, która podkreśla, że zadaniem szkoły jest kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, w tym wdrożenie ich do zachowań higienicznych, bezpiecznych dla zdrowia własnego i innych osób oraz ugruntowanie wiedzy z zakresu prawidłowego odżywiania się, korzyści płynących z aktywności fizycznej, a także stosowania profilaktyki.

Wymagania z zakresu edukacji zdrowotnej są uwzględnione na wszystkich etapach edukacyjnych, przy czym ich zakres i stopień trudności odpowiadają wiekowi, potrzebom i możliwości poznawczej uczniów.

Wielość i złożoność zagadnień dotyczących zdrowia sprawia, że treści nauczania są uwzględnione w różnych obszarach edukacyjnych i przedmiotach, do których należą w szczególności: fizyczny obszar rozwoju dziecka (wychowanie przedszkolne), wychowanie fizyczne, przyroda, biologia, chemia, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie do życia w rodzinie i etyka.

W ramach edukacji zdrowotnej uczeń pozyskuje wiedzę na temat higieny wynikającej ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania. Oczekiwania wobec zajęć prozdrowotnych i profilaktycznych wymagają od nauczyciela, nie tylko wiedzy merytorycznej, ale także wrażliwości w podejmowaniu tematów np. związanych z higieną osobistą uczniów oraz delikatności w sposobie rozwiązywania pojawiających się problemów. Dzięki nim można właściwie przygotować ucznia do troski o zdrowie przez całe jego życie.

Także podczas zajęć wychowania do życia w rodzinie uczniowie zdobywają wiedzę na temat organizmu ludzkiego i zachodzących w nim zmian rozwojowych w okresie prenatalnym i postnatalnym oraz akceptacji własnej płciowości. Nabywają umiejętność obrony własnej intymności i nietykalności seksualnej oraz szacunek dla ciała innej osoby.

Sposób nauczania tego przedmiotu określono w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania

---

¹ XI.813.23.2022.ASZ

szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego².

W celu wzmocnienia kompetencji kadry pedagogicznej umożliwiono nauczycielom uzyskanie lub uzupełnienie kwalifikacji do nauczania zajęć wychowania do życia w rodzinie na poziomie szkoły podstawowej poprzez ukończenie kursu kwalifikacyjnego „Wychowanie do życia w rodzinie”.

W czerwcu 2020 r. znowelizowano rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, uwzględniając postulaty wielu środowisk i podmiotów (m.in. Ministra Zdrowia) w zakresie włączenia do nauczania tematyki dotyczącej istotnych problemów społecznych. Obok zagadnień m.in. prawnych, finansowych, klimatycznych i ochrony środowiska, podkreślono istotność obszaru zdrowia, którego treści powinny być wzmocniane i omawiane podczas zajęć z wychowawcą w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych od roku szkolnego 2020/2021.

Ponadto, obowiązkiem szkoły jest realizacja programu wychowawczo-profilaktycznego, który środowisko szkolne przygotowuje na podstawie corocznej diagnozy potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka³. Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły uchwała rada rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną. Jego nadrzędnym celem jest kształtowanie właściwych postaw uczniów, a tym samym - przyjaznego klimatu szkoły. W przypadku wystąpienia potrzeby realizacji odpowiednich zadań profilaktycznych i prozdrowotnych, szkoła powinna podjąć stosowne działania, adekwatne do zaistniałego problemu, włącznie z autonomicznymi rozwiązaniami, które może wprowadzić w danym obszarze.

Kwestie dotyczące bezpieczeństwa uczniów w przedszkolu, szkole i placówce reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁴. Obowiązkiem dyrektora jest zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę poza nią.

Co do zasady uczniowie powinni korzystać z toalety podczas przerwy między zajęciami. Jednak każda sytuacja ucznia, w której zgłasza on potrzebę wyjścia do toalety podczas zajęć, powinna zostać właściwie dostrzeżona i uwzględniona, z zapewnieniem mu bezpieczeństwa (zapewnienie opieki w drodze do toalety i w powrocie) oraz komfortu psychicznego w realizacji potrzeb zdrowotno-fizjologicznych. Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby⁵, a przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela⁶.

Respektowanie praw ucznia oraz podmiotowe i godne traktowanie ucznia jest obowiązkiem wszystkich nauczycieli i innych pracowników szkoły.

---

² Dz. U. z 2014 r. poz. 395 i z 2017 r. poz. 1117.

³ Art. 26 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1604.

⁵ § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

⁶ § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

Dyrektor szkoły ma także możliwość⁷, po zasięgnięciu opinii rady rodziców i samorządu uczniowskiego, ustalić odpowiednią długość przerw międzylekcyjnych, która poprawi dostęp do toalet.

W pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewnia się ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej. Jednocześnie, przepisy rozporządzenia nie wskazują wprost obowiązku zapewnienia wyrobów higienicznych dla dziewcząt.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe⁸ do zadań organu prowadzącego należy m.in.:

- zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki;
- wyposażenie szkoły w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych oraz wykonywania innych zadań statutowych.

Warto również dodać, że obecny system finansowania zadań oświatowych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego pozostawia samorządom swobodę w kształtowaniu szczegółowej polityki wydatkowej. W myśl art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych⁹, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych są zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Jednym z istotnych dochodów JST są środki otrzymywane z budżetu państwa z tytułu subwencji ogólnej (w tym również jej części oświatowej). Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹⁰, o przeznaczeniu środków otrzymanych z tytułu subwencji ogólnej decyduje organ stanowiący JST, według własnego uznania. Zatem, nic nie stoi na przeszkodzie, by także ze środków pochodzących z subwencji oświatowej finansować wyposażenie szkół/placówek w środki takie jak podpaski czy tampony, jeśli tylko organ stanowiący JST uzna tego rodzaju wydatek za zasadny. Tym samym, dyrektor szkoły/placówki może podjąć decyzję o zakupie takich środków higieny osobistej, jeżeli jego zdaniem są to środki niezbędne dla zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Środki finansowe na ten cel powinny zostać wpisane do planu finansowego szkoły.

Należy podkreślić, że nie bez znaczenia w kształtowaniu u dzieci profilaktyki zdrowotnej oraz edukacji w zakresie higieny osobistej mają także sami rodzice. Rodzice wraz z uczniami i nauczycielami tworzą środowisko szkolne, działające na rzecz stałego budowania i doskonalenia warunków nauki, wychowania i opieki. Dla każdego z podmiotów szkoły ustawodawca przewidział możliwość zrzeszania się i wypowiedzania w sprawach szkoły. Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe, rada rodziców może występować do dyrektora i innych organów szkoły, organu prowadzącego szkołę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły, zatem także w sprawie dodatkowego wyposażenia toalet szkolnych.

Rada rodziców nie ma osobowości i zdolności prawnej, ma ona jednak prawo do gromadzenia środków finansowych w oparciu o dobrowolne składki lub inne źródła. Za zgromadzone środki finansowe rady rodziców można zakupić ponadstandardowe wyposażenie dla szkoły lub środki dydaktyczne (np. tablicę multimedialną czy lepszy sprzęt elektroniczny). Środki rady rodziców mogą bowiem zostać przeznaczone na wspieranie

---

⁷ § 14 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

⁸ Dz.U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.

⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 2082, z późn. zm.

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2267.

działalności statutowej¹¹, tj. celów i zadań szkoły, a nie na jej bieżącą organizację i elementarne potrzeby dzieci. Tym zajmuje się organ prowadzący placówkę, który jest zobowiązany do zapewniania warunków działalności szkoły¹².

Z wyrazami szacunku

Przemysław Czarnek
Minister
/ – podpisano cyfrowo/

---

¹¹ Art. 84 ust. 6 ustawy - Prawo oświatowe.

¹² Art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy - Prawo oświatowe.